

Metodická príručka EU 314011L913

k problematike vymáhania
náhradného výživného

Operačný program
**Efektívna
verejná správa**

Európska únia
Európsky sociálny fond

Dom nádeje
pomoc rodinám
v núdzi

Názov:	Metodická príručka k problematike vymáhania náhradného výživného
Cieľová skupina:	▪ členovia rodín ohrození domácim násilím alebo v inej krízovej situácii ▪ páry vo vzťahovej kríze ▪ páry pred, počas alebo po rozvode ▪ fyzické osoby ohrozené sociálnym vylúčením
Cieľ:	Zhotovenie metodickej príručky v otázkach vymáhania náhradného výživného ako <i>východiskového a metodického materiálu</i> na účely správneho orientovania sa v problematike v otázkach vymáhania náhradného výživného podľa zákona č. 36/2005 Z.z. o rodine.
	Autori: Mgr. Miroslava Fontányová Terézia Fontányová

Úvod

Tento dokument vznikol v rámci projektu *Vytvorenie medzisektorovej platformy pre zlepšenie miestnych a regionálnych politík pre rodiny*, kód 2014+ projektu 314011L913, spolufinancovaného z prostriedkov Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Efektívna verejná správa. Projekt je implementovaný *Nadáciou J&T* v spolupráci s partnermi *Náruč – pomoc deťom v kríze*, *Rozum a cit* a *OZ Dom nádeje*. Projekt je realizovaný na území Žilinského samosprávneho kraja a je zameraný na podporu sietovania a medzisektorovej spolupráce v oblasti tvorby a implementácie rodinných politík a sanácie rodín v kríze na miestnej a regionálnej úrovni. V rámci projektu bola založená *Medzisektorová platforma pre zlepšenie miestnych a regionálnych politík pre rodiny*. Platforma združuje okrem členov projektového konzorcia aj organizácie z viacerých sektorov (štátny, verejný, neziskový), ktoré v tejto oblasti pôsobia na území Žilinského samosprávneho kraja. Činnosť platformy sa zameriava predovšetkým na rodiny v kríze, ktoré zlyhávajú z dôvodu neriešenia svojho problému a na hľadanie a navrhovanie efektívnych riešení pre tieto rodiny na úrovni kraja, s potenciálom implementácie získaných skúseností aj v iných regiónoch Slovenska.

**Metodická príručka je realizovaná v rámci
národného projektu**

**Vytvorenie medzisektorovej platformy pre
zlepšenie miestnych a regionálnych politík
pre rodiny**

Kód : 314011L913

OZ Dom nádeje zameriava svoju pozornosť na ohrozené dieťa, na celú jeho (širšiu) rodinu. Pre dieťa je najlepšie, ak môže bezpečne vyrastať vo svojej rodine – s mamou, otcom, starými rodičmi, súrodencami, tetami, bratrancami. Pomoc rodinám v ohrození, je pre nás príležitosťou, ako prispieť k tomu, aby rodina mala čo najväčšie šance „na prežitie“.

Sanáciou rodiny vykonávame terénnu formou – ak to situácia dovoľuje priamo v rodine v jeho rodinnom prostredí a ambulantnou formou v prenajatých kancelárskych priestoroch.

OZ Dom nádeje pracuje s rodinami z rôznych sociálnych prostredí. Rôznorodosť rodín určuje charakter toho, ako sanáciu vykonávame. S pribúdajúcimi skúsenosťami zisťujeme, že používame veľmi rozmanitú paletu nástrojov sociálnej práce s rodinou. Naše východiská a princípy prístupu k rodinám a ich problémom však považujeme za jednotné.

Cieľom včasnej intervencie do situácie rodiny je pokúsiť sa odvrátiť ohrozenie dieťaťa a pomôcť zvládnuť výchovné ťažkosti a problémy odstránením ich spúšťačov.

Ide o rodiny, ktoré sa boria s niekoľkými vážnymi problémami naraz. Zažívajú zlú finančnú situáciu, nevhodné bývanie, stupňujúce sa manželské konflikty, neexistujúce stabilné zamestnanie, bujnejúcu sociálnu izolovanosť – majú prerušené kontakty s príbuznými a málo priateľov a od okolia dostávajú len negatívnu spätnú väzbu. Niet divu, že bez dostatočnej a včasnej podpory pod ťažobou nahromadených problémov rezignujú.

Ohrozené deti a ich rodičia potrebujú kvalitné odborné služby, ktoré podporia vytvorenie bezpečného rodinného prostredia. Tento typ podpory si však len zriedkakedy vedia zabezpečiť. Vedia o tom príliš málo, alebo v minulosti narazili na bariéry, majú zlé skúsenosti. Pred „odborníkmi“ sa radšej uzavru, vyhnú sa im, nakričia na nich, prípadne tí šikovnejší ich skúsia zneužiť, alebo aspoň trochu pozavádzať. Potom zostávajú tieto rodiny sami. Spolu s nimi zostávajú osamotené aj ich deti, ktorých práva sú takto neraz porušované.

Jednou z prvých úloh, pred ktorými pri práci s novou rodinou stojíme je zvýšiť zlú finančnú situáciu rodiny a využiť všetky možnosti. **Zameriame sa v prvom rade na vyživovaciu povinnosť na dieťa.**

Problematiku výživného rieši zákon č. 36/2005 Z.z. o rodine.

Plnenie vyživovacej povinnosti rodičov voči deťom je ich zákonná povinnosť, ktorá trvá do času, kým dieťa nie je schopné sa samo živiť. Táto povinnosť sa neviaže na štúdium dieťaťa.

Každý rodič bez ohľadu na svoje schopnosti, možnosti a majetkové pomery je povinný plniť svoju vyživovaciu povinnosť v minimálnom rozsahu vo výške 30% zo sumy životného minima na nezaopatrené neplnoleté dieťa alebo na nezaopatrené dieťa podľa osobitného zákona. Od 15.12.2008 účinná právna úprava umožňuje zaviazat' rodiča na platenie výživného nie pevne určenou sumou, ale aj iným nezameniteľným spôsobom najmä s odkazom na presný spôsob určenia vyplývajúci z osobitného predpisu. Táto možnosť má význam najmä (avšak nielen) v prípadoch, kedy je určené výživné v minimálnej zákonnej výške. O výživné na maloleté dieťa alebo o manželské výživné možno účinne požiadať aj počas trvania manželstva, a to za predpokladu, že niektorý z manželov si neplaní vyživovaciu povinnosť či už voči deťom alebo voči manželovi (napr. neprispieva na domácnosť, príp. sú výrazné rozdiely v životnej úrovni manželov).

Výživné na dieťa má prednosť pred inými výdavkami rodiča a súd neprihliada na tie výdavky, ktoré rodič nemusel nevyhnutne vynaložiť.

Súdne konania vo veci starostlivosti o maloletých patria medzi veľmi frekventované. Ich súčasťou je i konanie vo veci určenia výživného na maloleté dieťa. Výživné na maloleté dieťa je upravené v zákone č. 36/2005 Z.z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov („zákon o rodine“), a to v ustanoveniach § 62 a následne slúži na uspokojovanie základných potrieb, akými sú ošatenie, bývanie, kultúrne, vzdelávacie, športové a rekreačné potreby, je to zabezpečovanie všetkých životných potrieb nevyhnutných pre všeobecný telesný a duševný rozvoj, pre prípravu

na uplatnenie sa v živote. Zákon o rodine zaviedol inštitút tzv. tezaurácie, t.j. súd v prípade dôvodov hodných osobitného zreteľa môže zaviazať povinného rodiča uložiť peňažnú sumu na výživné, ktoré bude splatné v budúcnosti, na účet založený v prospech maloletého dieťaťa rodičom, ktorý ho má v osobnej starostlivosti. Na nakladanie s prostriedkami z tohto účtu je potrebný súhlas súdu. Navrhovateľ v konaní o určenie výživného je oslobodený od súdneho poplatku.

Výživné na maloleté dieťa je možné priznať tri roky dozadu od podania návrhu. Výživné na plnoleté dieťa je možné priznať len odo dňa podania návrhu.

Napriek tomu, že rodičia nežijú v spoločnej domácnosti, obidvaja majú rovnakú vyživovaciu povinnosť k dieťaťu. Z toho vyplýva povinnosť rodiča, ktorý nežije s dieťaťom v domácnosti platiť výživné. Vyživovacia povinnosť rodičov k deťom trvá do času, kým dieťa nie je schopné sa samo živiť.

Kedy nastane takýto právny stav závisí od okolností konkrétneho prípadu. Medzi rozhodujúce faktory na strane dieťaťa patrí jeho vek, zdravotný stav, dĺžka štúdia, schopnosť vykonávať prácu, majetkové pomery a pod.

OZ Dom nádeje poskytuje poradenstvo zamerané na pomoc pri získaní výživného na dieťa a to najmä v prípadoch,

- keď žije osoba, ktorá má platiť výživné na dieťa v zahraničí a oprávnená na území Slovenskej republiky

- keď matka žiada o výživné na dieťa počas manželstva

- keď matka žiada o náhradné výživné na dieťa po rozvode

- keď slobodná matka žiada o výživné na dieťa od otca, ktorý nežije v spoločnej domácnosti

- keď dieťa dosiahne plnoletosť

Na úspešné vymáhanie výživného je potrebné rozhodnutie okresného súdu, v obvode ktorého má

dieťa bydlisko, alebo zahraničného súdu, v ktorom je povinná osoba zaviazaná platiť výživné v presne stanovenej výške a vo vopred stanovených termínoch.

Naším klientom poskytujeme kompletnú starostlivosť pri úkonoch týkajúcich sa výživného na dieťa. Sprevádzame ich celým procesom od určenia otcovstva až po úspešné získanie určenia výživného a následne dohliadanie na riadne plnenie vyživovacej povinnosti .

Slovenský právny poriadok nerobí rozdiely v právnom postavení detí narodených v manželstve alebo mimo neho. To či sú rodičia dieťaťa manželia, alebo nie ovplyvňuje okamih vzniku ich vyživovacej povinnosti. Ak je dieťa narodené v manželstve, obom rodičom vzniká voči dieťaťu vyživovacia povinnosť dňom narodenia dieťaťa. V prípade, že sa dieťa narodí mimo manželstva, uvedená povinnosť vzniká dňom narodenia len matke. Otcovi vzniká vyživovacia povinnosť:

a) odo dňa určenia otcovstva súhlasným vyhlásením rodičov pred príslušným orgánom podľa § 91 odsek 1 zákona č. 36/2005 o rodine. „Súhlasné vyhlásenie rodičov musí byť pred matričným úradom alebo pred súdom,“ pokiaľ k takémuto vyhláseniu nedošlo už pred narodením dieťaťa podľa ustanovenia § 92 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine,

b) od právoplatného rozhodnutia súdu, ktorým bolo otcovstvo dieťaťa určené podľa ustanovenia § 94 odsek 2 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine. Ak nedošlo k určeniu otcovstva súhlasným vyhlásením rodičov, môže dieťa, matka alebo muž, ktorý tvrdí, že je otcom, navrhnúť, aby otcovstvo určil súd.

V prípade, že si povinná osoba neplní vyživovaciu povinnosť dobrovoľne, má právo oprávnená osoba právo obrátiť sa na súd s požiadavkou určenia výšky výživného. Súd prihliada pri určení výšky výživného na nasledujúce skutočnosti:

- a) odôvodnené potreby oprávneného, a to najmä zdravotný stav, vek, ekonomické a sociálne zázemie,
- b) možnosti a schopnosti povinného,
- c) majetkové pomery povinného.

Zákon ukladá povinnosť platiť výživné v pravidelných opakujúcich sa sumách, ktoré sú splatné mesačne vopred, k rukám oprávnenej osoby, na jej bankový účet alebo poštovou poukážkou. Ak

oprávnenou osobou je maloleté dieťa, výživné sa platí k rukám rodiča, ktorému bolo maloleté dieťa zverené do výchovy a opatery, čiže do osobnej starostlivosti. V prípade ak sa výživné platí oprávnenej osobe v hotovosti, je potrebné vyžiadať si písomné potvrdenie.

Neplatenie výživného je trestný čin zanedbania povinnej výživy podľa § 207 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona. Pričom nie je podstatné, či k zanedbaniu povinnej výživy došlo úmyselne alebo z nedbanlivosti.

Zanedbanie povinnej výživy podľa § 207 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona predstavuje:

V prípade ak si vyživovaciu povinnosť neplní povinná osoba, v tomto prípade rodič, je možné uplatniť za určitých podmienok inštitút náhradného výživného, kedy oprávnenej osobe, čiže dieťaťu, poskytne štát náhradné výživné ako sumu na zabezpečenie výživy.

Možnosti rodičov pri neplatení výživného povinným rodičom

Rozsudok, ktorým súd zaviazze rodiča, ktorý nemá dieťa v osobnej starostlivosti, prispieť na jeho výživu je zároveň právoplatným a vykonateľným exekučným titulom v zmysle ust. § 45 ods. 1 zákona č. 233/1995 Z. z., Exekučného poriadku.

Na základe tohto rozhodnutia má oprávnený rodič právo podľa § 48 ods. 2 Exekučného poriadku právo podať návrh na vykonanie exekúcie.

Začatie exekúcie je dôležité aj z hľadiska možnosti podať žiadosť o náhradné výživné.

Náhradné výživné

V zmysle § 2 ods. 1 písm a) zákona č. 201/2008 Z. z. o náhradnom výživnom má oprávnená osoba v prípade, ak si povinný rodič neplní povinnosť platiť výživné v plnej výške, v lehote a spôsobom určených právoplatným rozhodnutím súdu alebo súdom schválenou dohodou najmenej tri po sebe nasledujúce mesiace od splatnosti poslednej splátky výživného a ak exekučné konanie trvá najmenej tri mesiace od doručenia návrhu na vykonanie exekúcie exekútorovi a povinný rodič nezačal platiť výživné, má oprávnený rodič nárok požiadať úrad práce, sociálnych vecí a rodiny o náhradné výživné.

V súlade s § 4 ods. 1 Zákona o náhradnom výživnom sa náhradné výživné priznáva vo výške

výživného určeného právoplatným rozhodnutím súdu alebo súdom schválenej dohody, najviac vo výške 1,2 násobku sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa.

Rodič má teda tri možnosti ako riešiť nezaplatené výživné a to podanie trestného oznámenia, podanie návrhu na vykonanie exekúcie a aj podanie žiadosti o náhradné výživné. OZ Dom nádeje poskytuje pomoc vo všetkých smeroch, prípadne v súčinnosti so súdnym exekútorom, podá návrh na vykonanie exekúcie, alebo sa priamo obrátime na políciu.

Novinkou v rámci právnej úpravy vyživovacej povinnosti je tzv. tezaurácia výživného, ktorú upravuje § 64 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine. Ak sú na to dôvody hodné osobitného zreteľa, súd môže rozhodnúť o povinnosti zložiť peňažnú sumu na výživné, ktoré sa stane splatné až v budúcnosti na osobný účet zriadený v prospech maloletého dieťaťa rodičov, ktorý ho má v osobnej starostlivosti. V rozhodnutí uvedie spôsob, akým sa z toho účtu zabezpečí v prospech maloletého dieťaťa pravidelné mesačné poukazovanie určených súm na výživné. Medzi dôvody osobitného zreteľa patria napríklad: študijný pobyt, pracovná cesta, dlhodobé zdržiavanie sa v zahraničí, trestné stíhanie, jednorazový alebo sezónny príjem. V tomto prípade však nejde o spôsob úplného splnenia výživného. Ide o preddavok výživného, ktorý bude zložený na osobitnom účte. Povinným na splnenie povinnosti zložiť preddavok výživného môže byť len rodič, oprávneným na toto výživné môže byť len dieťa, ktoré ešte nenadobudlo plnoletosť.